

TUTKIMUSKATSAUKSIA 7/2013

Kotona Turussa ja Suomessa? Kurdinuorten neuvottelua kuulumisesta ja identiteeteistä

Mari Toivanen

Tästä on kyse

- Ensimmäisen polven maahanmuuttajat ja maahanmuuttajille syntyneiden lapset muodostavat yhteensä n. 5 % Suomen väestöstä. Kurdinkieliset nuoret Iranista, Irakista ja Turkista muodostavat yhden suurimmista maahanmuuttajataustaisista ryhmistä Turussa ja Suomessa.
- Suomessa kasvaneet kurdinuoret neuvottelevat identiteettiin liittyviä kysymyksiä ja kuulumistaan eri maantieteellisiin paikkoihin monilla tavoin. ”Kurdilaisuus” käsitetään keskeisimmäksi identiteetiksi, joka johtuu osittain siitä syystä, että ”suomalaisuuden” kriteerit koetaan liian tiukoiksi.
- Toisaalta Suomea pidetään kotina, jossa suunnitellaan tulevaisuutta ja eletään tällä hetkellä, kun taas Kurdistanin alue Irakissa, Iranissa ja Turkissa nähdään kotimaana, jossa sijaitsevat juuret ja mahdollisesti laajat sukulaisverkostot.

Suomen kaupunkien väestöpohja monimuotoistuu, mikä näkyy muun muassa maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten kasvavassa määrässä ja keskittymisessä urbaaneille asuinalueille. Turussa asuu suhteessa toiseksi eniten maahanmuuttajataustaisia henkilöitä Suomen kaupungeista heti pääkaupunkiseudun jälkeen: Turun ulkomailla syntyneen väestön osuus kokonaisväestöstä on noin 10 prosentin luokkaa.¹ Maahanmuuttajataustainen väestö on hyvin monimuotoista taustoiltaan – suurimmat Turkua asuttavat vieraskieliset ryhmät ovat venäjän-, arabian- ja kurdinkieliset. Suurin osa kurdinkielisistä asuu pääkaupunkiseudulla, mutta toiseksi suurin keskittymä kurdinkielisiä (n. 20 %) asuu Varsinais-Suomen alueella.²

Vuoden 2012 tilastojen mukaan Suomessa asui 9.280 kurdinkielistä henkilöä. Kurditutkija Östen Wahlbeck arvioi, että itsensä kurdeiksi identifioivien määrä on Suomessa kieliperusteista tilastointia suurempi. Tämä johtuu siitä, että useat kurdinkieliset ovat mahdollisesti ilmoittaneet äidinkielekseen kurdimurteen, esimerkiksi soranin tai kurmanjin. Toisaalta osa kurdeista puhuu äidinkielenään kurdinkielen sijaan esimerkiksi turkin-kieltä.³ Varsinais-Suomen alueen kurdinkielisistä yli kolmannes on 15–29-vuotiaita nuoria aikuisia.⁴ Suuri osa heistä on saapunut perheineen Suomeen 1990-luvun maahanmuuttovirtojen mukana. Suhteellisen suuri osa on saapunut pakolaisjärjestö UNHCR:n kautta kiintiöpakolaisena tai turvapaikanhakijana. Kodin ja perheen välityksellä nämä nuoret ovat omaksuneet vaihtelevasti kulttuurisia vaikutteita ja perinteitä vanhempiensa lähtömaasta sekä kasvaneet suomalaisen koulujärjestelmän kautta äidinkieleltään kaksikieliseksi.

Viimeistelen paraikaa Turun yliopistossa väitöskirjaa siitä, miten Suomessa kasvaneet kurditaustaiset nuoret Irakista, Iranista ja Turkista neuvottelevat identiteettikysymyksiä ja rakentavat kuulumisen tunnetta ylijärjestyksessä suhteessa niin suomalaiseen yhteiskuntaan, asuinympäristöönsä kuin lähtömaihinsa. Lähestyn aihetta etnisyyden, kulttuurin, uskonnon, kielen ja ylijärjestyksen suhteiden teemojen kautta. Tutkimuksen aineisto muodostuu kurditaustaisilta nuorilta kerätystä haastattelusta ja havainnointiaineistosta vuosilta 2009–2011. Haastatteluissa tutkimukseen osallistuneet nuoret kertoivat elämäkokemuksistaan lähtömaissaan ja Suomessa. Havainnointiaineisto on kerätty poliittisissa mielenosoituksissa ja kokouksissa sekä kulttuurillisissa tapahtumissa, jotka olivat Turussa ja Helsingissä toimivien kurdityhteisöjen järjestämiä.

Tämä tutkimuskatsaus pohjautuu niihin väitöskirjani tuloksiin, jotka käsittelevät kurdinuorten suhdetta maan-

tieteelliseen paikkaan – tässä tapauksessa tarkemmin ottaen heidän asuinympäristöönsä kaupunkitasolla ja suhteessa lähtö- ja vastaanottajamaahan. Mikä on paikan ja kasvukontekstin merkitys nuorten identiteetin muodostumiselle? Miten he rakentavat kuulumisen tunnetta suhteessa maantieteellisiin kiintopisteisiin kuten valtioon ja kaupunkiin, ja näihin liitettäviin identiteetteihin kuten kansalliseen identiteettiin? Tarkastelen tässä tutkimuskatsauksessa myös sitä, miten nuorten kokemukset eivät rajoitu pelkästään kansallisvaltioiden sisälle, vaan he elävät jossain määrin ylijärjestyksessä eli transnationaalissa tilassa suhteessa lähtömaahansa, nykyiseen asuinpaikkaansa ja kurdityhteisöihin muualla Euroopassa. Sitä ennen kertaan kuitenkin hieman kurdikielisen väestön maailmanlaajuisen muuttoliikkeen historiallista taustaa. Tarkastelen myös maahanmuuton sukupolvisuutta Suomessa sekä esittelen lyhyesti aikaisemman maahanmuuttajanuoriin liittyvän tutkimuksen teemoja.

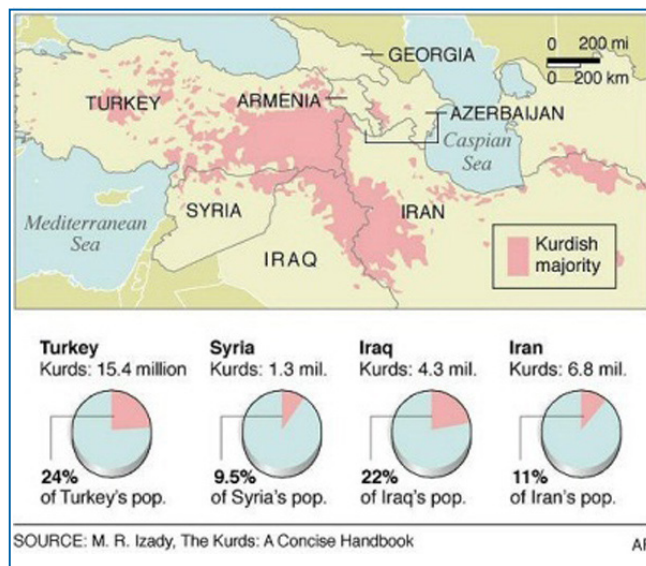
Kuva 1. Kurdistanin lippu (alempana) ja kurdipuoleen lippu (ylempänä) eduskuntatalon edessä. Kuva on otettu kurdipuolueiden järjestämän mielenosoituksen aikana vuonna 2011.

Keitä ovat kurdit?

Kurdit muodostavat jopa neljänneksi suurimman etnisen ryhmän Lähi-idässä arabien, persialaisten ja turkki-laisten jälkeen – Lähi-idän alueella on arvioitu asuvan n. 25–30 miljoonaa kurdinkielistä.⁵ Lähi-idän kurdinkielinen väestö on jakaantunut pääosin Pohjois-Irakin, Itä-Turkin, Luoteis-Iranin ja Syyrian valtioiden rajojen sisälle (Kuva 2). Kurdistanilla ei ole kansainvälisesti tunnustettuja rajoja, ja sanotaankin, että kurdit ovat maailman suurin kansa ilman omaa valtiota. Kurdit muodostavat hyvin heterogeenisen kansanryhmän niin uskonnon, kielen kuin politiikan suhteen. Kurdinkielessä on kaksi päämurretta, kurmanji ja sorani, lukuisten muiden lisäksi. Suurin osa kurdeista kuuluu sunni-islamien piiriin, ja vähemmistö seuraa shiia-islamia. Toisaalta osa kurdeista identifioi itsensä ateisteiksi, varsinkin ne, jotka toimivat aktiivisesti vasemmistopuolueissa.³

Kurditutkija Östen Wahlbeckin mukaan etninen identiteetti on yksi keskeisimmistä kurdien identifioitumisen kohteista.⁶ Kollektiivinen kurdi-identiteetti muodostuu pitkälti yhteisestä kielestä, historiallisista myyteistä ja kertomuksista sekä maantieteellisestä alueesta, johon viitataan Kurdistanina.^{7,8} Kollektiivisen kurdi-identiteetin on väitetty myös muodostuneen suhteessa Turkin, Irakin ja Iranin harjoittamaan vähemmistöpolitiikkaan sekä kurdivähemmistön kohteluun kyseisten valtioiden rajojen sisällä.^{9,10} Turkin, Irakin ja Iranin kurdivähemmistöihin kohdistuva vähemmistöpolitiikka on vaihdellut kulttuurillisesti ja kielellisesti assimiloivasta lähestymistavasta etnisiin puhdistuksiin. Näistä tunnetuimpana esimerkkinä voidaan pitää Saddam Husseinin Anfal-kampanjaa ja siihen sisältyneitä systemaattisia kaasuiskuja Pohjois-Irakin kurdikyliin 1980-luvun lopussa. Kampanjan kahdeksan vaiheen aikana menehtyi arviolta 50.000–100.000 ihmistä, ja noin 4.000 kurdikylää tuhoutui.¹¹

Kurdidiasporalla viitataan yleensä kurdikielisten muuttoliikkeeseen Irakin, Iranin ja Turkin Kurdistanin alueelta Eurooppaan ja Pohjois-Amerikkaan sekä kurdiyhteisöjen muodostumiseen Lähi-idän ulkopuolella. Kyseinen muuttoliike kiihtyi nopeasti 1980- ja 1990-luvuilla johtuen lähtömaiden poliittisesta epävakauksesta ja kurdiväestöön kohdistetuista vainoista. Toisaalta kurdeja oli muuttanut jo 1960-luvulta lähtien Eurooppaan ja varsinkin Turkista Saksaan vierastyöläisiksi. Pääosin Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa sijaitsevan kurdidiasporan suuruudeksi on arvioitu 0.8–1.3 miljoonaa ihmistä.⁵ Kurdien maahanmuutto Suomeen juontaa juurensa 1990-luvun alkuun, jolloin maahan saapui kurditaustaisia pakolaisia Irakin ja Iranin Kurdistanin alueelta. Suuri osa Iranista ja Irakista muuttaneista kurdeista saapui Suomeen pakolaisjärjestö UNHCR:n kautta. Irakin kurdit muodostavat suurimman osan Suomessa asuvis-

Kuva 2. Kurdinkielinen väestö Lähi-idän alueella. Lähde: Izady, M.R. (1992). *The Kurds: a concise handbook*.

ta kurdeista, mutta maassa asuu myös Iranista ja Turkista muuttaneita kurdeja. Suomen kurdiyhteisö on perustanut aktiivisesti kulttuuriyhdistyksiä ja Kurdistanin alueella toimivien poliittisten puolueiden alajärjestöjä. Suomen kurdiyhteisön jäsenet pitävät myös yhteyttä lähtömaahansa sekä kurdidiasporan jäseniin muualla Euroopassa vierailujen, sosiaalisten ja poliittisten verkostojen sekä sosiaalisen median avulla.³

Maahanmuuttajataustaiset sukupolvet Suomessa

Suomen kaupunkien väestön monipuolistuminen seuraa globaaleja muuttoliikkeitä liittyviä trendejä ja yhteiskunnallisia ilmiöitä, joihin kuuluu maahanmuuttajataustaisen väestön sukupolvistuminen. Suomen maahanmuuttajataustainen väestö kasvaa nopeasti johtuen sekä kansainvälisestä muuttoliikkeestä ja maahanmuuttajien nuoremmasta ikäjakaumasta että korkeammasta hedelmällisyydestä verrattuna kantaväestöön. Esimerkiksi vuosien 1987 ja 2005 välillä Suomeen muuttaneista noin neljäsosa oli lapsia ja nuoria.¹² Tällä hetkellä suuri osa 1990-luvulla muuttaneista on arviolta 20–30-vuotiaita nuoria aikuisia, kun taas Suomessa maahanmuuttajavanhemmille syntyneet lapset ovat teini-ikäisiä tai siitä nuorempia.¹³ Suomeen muuttaneet sekä maahanmuuttajien Suomessa syntyneet lapset muodostavat tällä hetkellä noin 5 prosenttia Suomen väestöstä.¹⁴

2000-luvun loppupuolelta lähtien maahanmuuttoaiheet teemat ovat enemmässä määrin herättäneet keskustelua politiikassa, mediassa ja tavallisten kansalaisten

keskuudessa. Osa keskusteluista liittyy kasvaviin maahanmuuttajataustaisiin sukupolviin sekä heidän paikkaansa suomalaisessa yhteiskunnassa. Julkiset kannanotot maahanmuutosta eivät synny tyhjiössä, vaan ne linkittyvät muualla Euroopassa käytyihin keskusteluihin nuorten syrjäytymisestä, koulumenestyksestä, asemasta työmarkkinoilla sekä siitä, miten nuoret jäsentävät kuulumistaan vanhempiensa lähtömaihin ja nykyiseen asuinmaahansa. Nämä kysymykset koetaan ajankohtaisiksi monissa eurooppalaisissa kaupungeissa, joissa maahanmuuttajataustaiset nuoret ja lapset muodostavat tällä hetkellä suuren ja alati kasvavan osan kaupunkiväestöstä. Kasvanut kiinnostus toista maahanmuuttajataustaista sukupolvea kohtaan ei ole yllättävää, sillä maahanmuuttajien lasten menestystä esimerkiksi koulutuksen saralla ja työmarkkinoilla pidetään usein mittarina ulkomaalais- ja integraatiopolitiikan pitkäaikaisille vaikutuksille.

Maahanmuuttajataustaisten nuorten elämänpolkuja ja sopeutumista viidessätoista eurooppalaisessa kaupungissa (lähimpänä Tukholmassa) on selvitetty kansainvälisessä TIES- vertailututkimuksessa (The Integration of the European Second Generation).¹⁵ Tutkimuksessa käsiteltiin turkkilais- ja marokkolaistaustaisten sekä entisen Jugoslavian alueelta muuttaneiden maahanmuuttajien jälkeläisten osallisuutta yhteiskuntaan ja kuulumisen tunnetta suhteessa heidän asuinympäristöönsä ja vanhempiensa lähtömaihin. Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään missä määrin konteksti – tässä tapauksessa kaupunkiympäristö ja maa – vaikuttivat nuorten sopeutumiseen eri elämän osa-alueilla kuten koulutuksessa ja työmarkkinoilla sekä suhteessa sosiaalisten verkostojen ja identiteetin muodostumiseen. Tulokset osoittavat kontekstin merkityksen kahdella eri tapaa. Yhtäältä toisen polven sopeutumiseen vaikuttavat institutionaaliset rakenteet, mukaan lukien koulutukseen, työmarkkinoihin ja kansalaisuuteen liittyvät yhteiskunnalliset järjestelyt. Toisaalta konteksti on merkittävä myös diskursiivisessa mielessä – poliittiset kannanotot, jokapäiväinen vuorovaikutus sekä median luomat mielikuvat vaikuttivat siihen, miten maahanmuuttajataustaiset nuoret neuvottelivat kuulumistaan ja asemaansa yhteiskunnassa.¹⁶

Valitettavasti yksikään Suomen kaupungeista ei ollut osana TIES-tutkimusta. Suomessa aikaisempi maahanmuuttajanuoriin ja -lapsiin liittyvä tutkimus on tarkastellut ilmiötä identiteetin, integraation, koulumenestyksen, nuorisokulttuurin ja kansalaisuuden näkökulmista.¹⁷ Tämä tutkimuskatsaus perustuu ensimmäiseen Suomessa tehtyyn kurdinuoriin keskittyvään väitöskirjajatsen tutkimukseen. Tähän tutkimukseen osallistuneet nuoret olivat muuttaneet Suomeen Kurdistanin alueelta lapsena tai varhaisessa teini-iässä 1990-luvulla ja 2000-luvun alkupuolella. Aineiston keruun aikana haas-

tateltavat olivat 19–28-vuotiaita nuoria aikuisia. Suurin osa heistä asui Turussa, muutama Helsingissä. Tutkimukseen osallistuneet kurdinuoret olivat saapuneet Suomeen 1–14-vuotiaina ja asuneet vähintään kymmenen vuotta Suomessa. Saapumisensa jälkeen he olivat melkein poikkeuksetta aloittaneet maahanmuuttajaoppilaille suunnatulla luokalla, josta he olivat siirtyneet ylemmille luokille muiden oppilaiden seuraan. Tästä syystä kaikki haastateltavat olivat vähintäänkin kaksikielisiä, ja kurdinkielen lisäksi suomenkieli oli heidän toinen äidinkieliensä. Tässä tutkimuskatsauksessa haastateltavien nimet on korvattu kurdinkielisillä pseudonyymeillä, ja tiettyjä tunnistettavia tuntomerkkejä on muutettu.

Kurdinuorten taustat olivat hyvinkin monimuotoisia. He olivat muuttaneet Lähi-idän kurdinkielisiltä alueilta, jonka seurauksena useat olivat oppineet ja opiskelleet kyseisten valtioiden virallisilla kielillä – arabian kielellä Irakissa, farsin kielellä Iranissa ja turkin kielellä Turkissa. Muuttoreitit Kurdistanin alueelta Suomeen vaihtelivat myös paljon ja joissain tapauksissa kulkivat useamman valtion kautta. Tutkimuksen aikaan suurin osa haastateltavista asui Turussa, mutta heidän perheensä olivat myös asuneet muissa Suomen kaupungeissa ennen Turkuun asettumista. Kaikilla haastateltavilla oli myös yhteyksiä lähtömaahan sekä laajoja sukulaisverkostoja Kurdistanin alueella ja muihin kurdidomakseen Euroopassa, erityisesti Ruotsissa. Perhevisiitit lähtömaihin, varsinkin Pohjois-Irakin autonomiselle kurdialueelle, nousivat myös esiin keinona pitää yhteyttä juuriinsa ja tuttuihin Kurdistanissa. Yleisemmällä tasolla tämä tutkimuskatsaus tuo esiin niitä merkityksiä, mitä maahanmuuttajataustaiset nuoret mahdollisesti liittävät ”suomalaisuuteen” ja tässä tapauksessa ”kurdilaisuuteen” sekä miten he jäsentävät paikan ja identiteetin välistä suhdetta kuulumisen näkökulmasta.

”Kurdilaisuus”; ”suomalaisuus” ja kuulumisen neuvottelua

Väitöskirjani osoittaa, että ”kurdilaisuuden” tunne muodostaa vahvan identifioitumisen kohteen kurditaustaisille nuorille. Tätä kuulumisen tunnetta kurdilaisuuteen perustellaan mm. kurdinkielen osaamisella, kurdikulttuurin tuntemisella sekä vanhempien taustalla. Sisarusten ja vanhempien välisiä neuvotteluja ja perhedynamiikkaa maahanmuuttajataustaisissa perheissä on lähestytty myös tutkimuskirjallisuudessa.¹⁸⁻¹⁹ Sukupolvienväliset neuvottelut nousevat esiin keskeisenä elementtinä myös omassa tutkimuksessani – nuoret kokevat itsensä ”suomalaistuneemmaksi” vanhempiinsa verrattuna, jotka ovat saapuneet Suomeen aikuisiällä. Toisaalta nuorempien sisarusten suhteen, jotka ovat saapuneet Suomeen joko nuoremmalla iällä tai syntyneet Suomessa, neuvotteluja käydään suhteessa sisarusten

”kurdilaisuuteen”, jonka koetaan olevan uhattuna. Tämän seurauksena useimman haastateltavan perheessä oli sovittu kielisäännöistä, joiden mukaan kotona puhuttiin kurdia ja kodin ulkopuolella suomen kieltä. Nämä kielirajat olivat kuitenkin melko joustavia sisarusten kesken, joiden suomen kielen taito oli sujuvampi kurdinkielentaitoon verrattuna. Perhekonteksti ja interaktio kurdiyhteisön jäsenten kanssa tarjosivat myös mahdollisuuden rakentaa ”kurdilaista” identiteettiä. Kieli oli tässä mielessä tärkeässä roolissa niin nuorten omassa elämässä kuin siinä, miten he suunnittelivat kasvattavansa omat lapsensa. Tämä kulttuurisen jatkuvuuden teema diasporassa näkyy Armanjin kerronnassa:

Sanotaan näin, että mä olen aika patriootti kurdi (nauraa), tietenkin mun taustan vuoksi, niin kyllä olisi aika tärkeätä, että lapsetkin osais puhua kurdia. Tietenkin, he tulevat oppimaan, jos vielä jään Suomeen asumaan, niin lapset varmaan tulevat oppimaan suomen kielen jo päiväkodissa, et suomen kielen suhteen ei tuu mitään ongelmaa, tai englannin ja ruotsin kielen suhteen, mut missä he sitten oppivat vanhempiensa kielen, niin se on sitten kotona, et kotona pitäisi panostaa siihen, että lapsi oppii myös sen kurdinkielen, et on se mun mielestä aika tärkeää, että lapsella on myös se tausta, se identiteetti mikä vahvistaa häntä. Se identiteetti on tosi tärkeä, että se on tuki ja turva.

Armanji

”Kurdilaisuuden” tunnetta rakennetaan myös aktiivisesti ottamalla osaa kurdiyhteisön aktiviteetteihin, joita järjestävät erinäiset kurdijärjestöt ja poliittiset puolueet. Suosituimpia näyttävät olevan erilaiset kulttuuritapahtumat, joista ammennetaan kuulumisen tunnetta yhteisöön, mutta jotka myös tarjoavat mahdollisuuden sosiaaliseen kanssakäymiseen muiden kurdinuorten kanssa. Osa haastateltavista koki kurdijärjestöjen toimintaan osallistumisen erityisen tärkeänä, sillä sitä kautta saattoi oppia kurdiväestön historiasta ja kulttuurista sekä mahdollisesti petrata kielitaitoaan. Sen nähtiin myös takaavan kulttuurillista jatkuvuutta eri kurdisukupolvien välille diasporassa – nuorempien sukupolvien jäsenten tahdottiin tuntevan juurensa. Osa aktiivisesti kurdijärjestöissä ja poliittisissa puolueissa mukana olevista nuorista korosti vapaa-ajan aktiviteettien merkitystä heidän nuorempien sisarustensa kohdalla. Tähän liittyen mm. kurdijärjestöissä aktiivisesti toimineiden nuorten parista nousi huoli nuoremmista sukupolvista ja heidän mahdollisesta syrjäytymisestään. Nuorille suunnattuja vapaa-ajanviettomahdollisuuksia toivottiin lisää sekä tukea varhaisessa teini-ikässä Suomeen saapuneille nuorille. Nuoret kokivat myös, että yhdistys- ja järjestötoiminta antoi heille mahdollisuuden tutustua ja toimia osana

suomalaista järjestelmää. Tässä mielessä institutionaaliset rakenteet, jotka suosivat ja helpottavat yhdistystoiminnan harjoittamista Suomessa, korostuivat väylänä nuorten toimijuuteen ja osallistumiseen erinäisten tapahtumien muodossa.

Toisaalta poliittinen osallisuus puolueissa koettiin tärkeänä, sillä se antoi mahdollisuuden osallistua kurdialueiden kehitykseen Lähi-idässä sekä toimia kurdiyhteisön hyväksi Turussa. Näin esimerkiksi Azad kuvasi osallistumistaan kurdipuolueen toimintaan:

MT (Mari Toivanen): Miten paljon sulle tulee, kun sä olet mukana tässä puolueessa, niin miten paljon sulle tulee kurditapahtumista ja tästä semmoinen tunne, että mä olen kurdi. Miten paljon sä ammennat tai saat sitä tunnetta näistä, vai saatko ollenkaan?

Azad: Se on tosi tärkeää mulle, koska yks kysymys mulle on tosi tärkeä. Minkä takia mä olen täällä Suomessa? Vastaus on selvä, mä olen kurdi, kotimaassani, kotimaani on otettu väkisin ja mulla on poliittinen ongelma, ja sen takia mä olen täällä Suomessa. Ja jos mulla on poliittinen ongelma, se on turha mulle, että mä ajattelen, että mä elän täällä niin kuin suomalainen, en mä vastaa siihen kysymykseen. En mä halua vastata siihen kysymykseen, että vaikka mä olen vähän kaukana maastanikin, haluan taistella, haluan tehdä jotain kotimaalleni ja just näissä jutuissa kun mä osallistun, niin mulle tulee semmoinen olo. Okei, mä en voi hengelläni taistella, niin silti mä olen tehnyt jotain mitä pystyn. Olen mukana, se on tärkeää mulle.

Azad

Azadin kerronnassa kuuluu myös kurdikansan historiallinen tausta etnonationalistisena vähemmistönä sekä ”valtiottomuuden” teema. Hänen motivaationsa toimia paikallisissa yhdistyksissä ja poliittisissa puolueissa asosioituu selvästi kuulumisen tunteeseen Kurdistanin ja kurdikansan jaettuun kohtaloon, jonka hän kokee myös osaksi omaa tarinaansa. Toisin sanoen Azadin toimijuus on paikallista ja fyysisesti Turkuun ja Suomeen sijoittuvaa, mutta toiminta kohdistuu muutokseen lähtömaassa. Voidaankin sanoa, että Azadin poliittinen toiminta perustuu transnationaaliseen kuulumisen tunteeseen, joka ylittää valtion rajat, ja joka mahdollistuu Suomessa sijaitsevan kurdiyhteisön verkostojen kautta.

Maahanmuuttajataustaisiin nuoriin liittyvä tutkimus osoittaa, että neuvottelua ”suomalaisuudesta” ja kuulumisesta Suomeen käydään varsinkin niiden nuorten keskuudessa, jotka eroavat fyysisiin piirteisiin pohjautuvasta käsityksestä ”suomalaisuudesta”.^{20,21} Tutkimukseni vahvistaa tätä näkemystä, sillä fyysisiin piirteisiin pohjautuva erilaisuuden tunne nimettiin ensisijaiseksi

syyksi, miksi kurditaustaiset nuoret eivät voineet identifioida itseään ”suomalaisiksi”. Tämä liitettiin monesti negatiivisiin kohtaamisiin julkisissa tiloissa, kuten kadulla ja julkisissa liikennevälineissä tuntemattomien ihmisten kanssa, joissa heidän ”ei-suomalaisuuttaan” korostettiin, ja joissa heidät kategorisoitiin ”ulkomaalaisiksi” tai ”maahanmuuttajiksi”. Varsinkin ”maahanmuuttaja”-termi koettiin negatiivisesti latautuneeksi. Argashin näkemys identiteetistään maahanmuuttajataustaisena ja hänen kerrontansa ”suomalaisuuden” reunaehdoista kuvastavat tätä identiteettineuvottelujen dynamiikkaa:

Jos maahanmuuttajataustainen lapsi on ollut syntymästään asti täällä tai on tullut tänne aika nuorena, niin on kadottanut sen yhteyden omaan kulttuuriin, omaan kieleen, ja elää pelkästään suomalaisessa yhteiskunnassa. Ja on tavallaan yhtä suomalainen kuin toinen suomalainen, mut ulkonäöllisesti hän eroaa valtaväestöstä, niin että hän kuvittelee, että hän on suomalainen ja on osa tätä suomalaista yhteiskuntaa siinä mielessä, se on ihan normaalia, koska se on kasvanut maassa... Jos joku päivä sanotaankin näin, et hän joutuu kohtaamaan syrjintää, okei. Se ei johdu hänen kielestään, ei johdu hänen tekemisistään vaan johtuu vaan siitä, että hän eroaa ulkonäöllisesti suomalaislapsista. Siihen tulee stoppi, kuka mä olen, hän saattaa kysyä itseltään. Et olenkohan mä sitten suomalainen, jos mä kohtaan semmoista, ulkonäöstä, et mua koetaan, et mä olen erilainen, niin silloin pitäisi olla se vahva identiteetti, se oma kulttuuritausta (...) pohjalla, niin se lapsi ei tule enää masentumaan, koska hän tietää kuka hän on, mut jos on semmoinen maahanmuuttajataustainen lapsi, jolla ei ole yhteyttä, niin se saattaa olla sitten hankala, et ei ole kurdi, ei ole suomalainen, ja hän jää sitten siihen väliin...

Argash

Kuitenkin kurdinuorten identiteettineuvottelut ovat hieman monimutkaisempia, kuin mitä tämä vaikutelma antaa ymmärtää. Useammassa tapauksessa näytti siltä, että he rikkoivat ”maahanmuuttajan” ja ”ulkomaalaisen” kategorioita varsinkin tilanteissa, joissa he alkoivat puhua suomen kieltä ilman huomattavaa aksenttia. Nuoret kokivat pystyvänsä navigoimaan eri kielten ja tilanteiden vaatimien normien välillä melko sujuvasti, oli kyse sitten kurdityhteisön jäsenistä tai ystäväistä, joilla ei ollut maahanmuuttajataustaa. Nuoret kävivät neuvotteluja myös suhteessa sukupuolitettuihin normeihin ja odotuksiin, jotka ohjasivat käsityksiä perhe-elämästä, ja jotka liittyivät mm. puolison valintaan ja seurusteluun. Naispuolisilla haastateltavilla oli tiukemmin määritellyt normit liittyen kanssakäymiseen vastakkaisen sukupuolen kanssa, vaikka toisaalta haastatteluissa tuli

ilmi merkittäviä yksilöiden välisiä eroja. Haastateltavat liittivät sukupuolitettut käyttäytymisnormit käsityksiin kunniasta ja maineesta yhteisön sisällä, ja kävivät neuvotteluja vanhempiensa kanssa siitä, mikä oli sopivaa käyttäytymistä ja mikä ei. Nuoret tiedostivat käyttävänsä eri ”kulttuurillisia viitekehyksiä” eri tilanteissa ja navigoivat näiden mukaan riippuen siitä kenen kanssa he olivat tekemisissä. Perheen, sukulaisten ja kurdityhteisön jäsenten seurassa omaksutut toimintatavat erosivat siitä, miten he käyttäytyivät esimerkiksi muiden maahanmuuttajataustaisten nuorten ja ”suomalaistaustaisten” nuorten seurassa. Tässä mielessä haastateltavat nuoret olivat oppineet toimimaan eri tilanteiden vaatimien käyttäytymisnormien mukaan tai ”säättämään taajuuksia”, kuten eräs haastateltavista totesi.

Koti, kotimaa ja Turku

Käsityksemme siitä, mikä on koti ja missä se sijaitsee, voi-ko ihmisellä olla monta kotia ja miten ne eroavat toisista ovat jatkuvassa muutoksen tilassa. Osittain tämä johtuu siitä, että ihmisillä on enemmässä määrin emotionaalisia kytköksiä useampaan paikkaan, sukulais- ja ystäväverkostoja maiden rajojen ulkopuolella ja mahdollisesti muistoja entisistä asuinpaikoista, jotka voivat sijaita toisella puolella maapalloa. Tutkimukseni keskittyi kurditaustaiseen sukupolveen, joka on muuttanut Suomeen lapsena ja teini-iässä, ja kasvanut suomalaisessa yhteiskunnassa. Heillä oli yllirajaisia suhteita muissa maissa sijaitseviin kurdityhteisöihin (eritoten Ruotsin suuntaan) sekä sukulaisverkostoja Kurdistanin alueella Lähi-idässä. Useilla haastateltavista oli myös muistoja lähtömaasta, ja moni oli vieraillut sukulaisten luona Suomeen muuton jälkeen. Voi sanoa, että tutkimukseen osallistuneet nuoret elivät transnationaalisessa eli yllirajaisessa tilassa.

Transnationalismi-termi viittaa yksilöiden ja instituutioiden taloudelliseen, poliittiseen ja sosiaaliseen toimintaan, joka ylittää valtioiden rajat.²² Yllirajaisen toiminnan lisäksi transnationalismi-tutkimus keskittyy tarkastelemaan miten yksilöiden identiteetit muodostuvat suhteessa heidän kokemuksiinsa ja toimintaansa, jotka eivät rajoitu ainoastaan yhden valtion rajojen sisälle. Kiinnostus transnationalismia kohtaan on kasvanut, koska ihmisillä on enemmässä määrin valtioiden rajat ylittäviä tunnesidoksia ja yhteyksiä. Tämä globaalin maailman ilmiö taas on problematisoinut sitä, miten jäsenämme ja ymmärrämme paikan merkitystä identiteetin muodostumiselle. Mitä merkityksiä transnationaalisissa tilassa elävät kurdinuoret antavat esimerkiksi kodille? Missä koti sijaitsee, ja voiko koteja olla useampi?

Tutkimukseen osallistuneet nuoret mielsivät lähes poik-

keuksetta kotimaakseen Kurdistanin alueen, riippumatta siitä sijaitsiko lähtökaupunki Irakin, Iranin vai Turkin Kurdistanin puolella, ja riippumatta siitä miten pitkään nuori oli asunut Suomessa. Useimmat haastateltavista liittivät lukuisia muistoja Kurdistanin alueeseen, kun taas toiset olivat liian nuoria muistamaan lähtömaataan. Kokemukset sodasta ja valtioiden harjoittamasta, kurdeihin kohdistuvista sortotoimista koettiin osana omaa historiaa ja menneisyyttä. Kurdistan nähtiin myös kotimaana siinä mielessä, että siellä sijaitsivat omat ja vanhempien juuret sekä laajat sukulaisverkostot, mukaan lukien isovanhemmat. Sosiaaliset verkostot ja suhteet olivatkin merkittävässä osassa siinä, miten nuoret jäsensivät kuulumisen tunnettaan Kurdistanin. Tässä mielessä myös sukulaisvierailut, varsinkin Pohjois-Irakin autonomiselle kurdialueelle sekä yhteydenpito sosiaalisen median kuten Facebookin kautta olivat osa nuorten ylirajaista todellisuutta. Kodin moninaiset merkitykset nousivat esiin nuorten kertomuksissa esimerkiksi seuraavanlaisesti:

MT: Sitä mä just mietin, et tää viimeinen kysymys mitä oli, et mitä sulle tarkoittaa koti, et mihin sä tunnet, et sä kuulut?

Hemida: Kun mä puhun kodista, niin mä sanon, et mä käyn Irakin Kurdistanissa, koska me asuttiin siellä, niin sekin on mulle yksi koti. Iranin Kurdistan on kaikki mistä lähdin, mä synnyin siellä, Iranin Kurdistanissa, niin sekin on koti, ja nyt minulla on kolmas koti, ja se on Suomi. Et kotia voi olla useampia, et mulla ei ole nyt yhtä ainotta, ja kaikissa voi olla hyvät muistot. Omat puolensa.

MT: Joo, että koti ei ole vaan siis siellä tai täällä...

Hemida: Minulla ei ole semmoista vaihtoehtoa, koska pidän Suomeakin kotina, että jos mä menisin Eurooppaan, niin mä sanoisin, että mä menen kotiin Suomeen, että menen Kurdistanin, niin sanon, että käyn Kurdistanissa, et käyn omassa kotimaassa, niin harvemmin sitä sanoo, et mä käyn kotona, et käyn omassa kotimaassani. Suomi on ehkä nyt se varsinainen pesäke, et koti, et tällä hetkellä.

Hemida

Kuten Hemidan kerronnasta käy ilmi, kodin koettiin sijaitsevan Suomessa, vaikka kotimaaksi miellettiin Kurdistan. Tämä ei sinänsä ole yllättävää, sillä kurdinuoret olivat viettäneet suuren osan elämästään Suomessa. Kuulumisen tunnetta Suomeen perusteltiin mm. sen kautta, että haastateltavat puhuivat suomen kieltä äidinkielenään. Myös kansalaisuuden saaminen mainittiin yhtenä perusteluna sille, että heillä oli oikeus olla Suomessa. Vaikuttikin siltä, että kuulumisen tunnetta rakennettiin pikemmin suhteessa Suomen valtioon ja sen jäsenyyteen kansalaisuuden kautta kuin kulttuurilliseen tai kansalliseen identiteettiin eli "suomalaisuuteen".

Tämän lisäksi koti ymmärrettiin turvalliseksi paikaksi, jossa sijaitsee ainakin osa lähiperheestä. Suomi nähtiin myös kotina siinä mielessä, että siellä tehtiin tulevaisuuden suunnitelmia opintoihin ja perheenperustamiseen liittyen. Tulevaisuuden suunnitelmat koettiin positiivisemmiksi Suomessa, ja muun muassa koulutuksen tasoa arvostettiin laajasti. Kuitenkin haastateltavat mainitsivat, että kielivaatimukset olivat kaventaneet heidän mahdollisuuksiaan valita tiettyjä koulutuspolkuja ja olivat ohjanneet lukion sijaan heidän valintojaan enemmän ammatillisen koulutuksen suuntaan. Toisaalta kurdinuoret olivat omaksuneet jo lähtömaissa laajan kielitaidon, johon kuului kurdin, arabian, turkin ja farsin osaamista. Tätä kielitaitoa sekä heidän paikallistuntemustaan olisi mahdollista hyödyntää enemmässä määrin myös työelämässä.

Identiteetti ja kodin tunne muodostuu myös suhteessa välittömään asuinympäristöön, esimerkiksi kaupunkiin. Osa haastatelluista nuorista koki, että heidän kotikaupunkinsa sijaitsi edelleen Kurdistanin alueella, mutta suurimmalle osalle haastateltavista kotikaupunki viittasi nykyiseen asuinpaikkaan, joko Turkuun tai Helsinkiin. Diyako kuvasi suhdettaan kaupunkiin ja maahan seuraavalla tavalla:

Niin, et sit jos kysytään mistä maasta sä oot. Et mä olen edelleen, et niinku Suomesta, koska mun kotikaupunki on täällä. Mä olen Turussa kirjoilla, mun kotikaupunki on Turku. Mut missä mä olen syntynyt, niin se on eri asia. Et okei, mä olen syntynyt Iranissa, mut en mä ikinä sano, et mistä maasta sä olet, niin täältä Suomesta... Et, täällä mä olen kasvanut. Jos mä lähdän jonnekin, esim. kun mä olin kesälläkin jossain matkalla, et mä olin Euroopassa, mulla oli semmoinen olo, et nyt mä haluan kotiin, nyt mä haluan Turkuun. Et mä puhuin siellä kodista, et mä haluan kotiin. Et täällä mulla ei ole mikään semmoinen olo, et mä haluaisin Iraniin. Okei, et ehkä mä haluan, mut se ei oo mitenkään vaikuttanut et niin kovasti mä haluaisin. Et kun mä puhun kodista, niin mä puhun Turusta. Kun mä tulin Turun lentokentälle, niin mulla oli iloinen olo, et pääsin kotiin, et jes.

Diyako

Kuulumista kaupunkiin selitettiin myös sillä, että tietyt kaupungin asuinalueet olivat ennestään tuttuja sekä sillä, että kaupungissa sijaitsi myös laajoja ystävä- ja perheverkostoja. Muutto eri kaupunkiin koettiin monessa tapauksessa vaikeana – toimimisen mahdollisuudet ja tulevaisuuden suunnittelu omassa asuinpaikassa koettiin vaivattomammaksi. Tässä mielessä nuorten transnationaalisessa tilassa toimiminen ja siihen liittyvä

identiteetin rakentaminen kiinnittyivät osittain paikkaan kuten tuttuun kaupunkiympäristöön. Tutkimussuuntaus nimeltään transnationaali urbanismi (transnational urbanism) on keskittynyt tarkastelemaan ja teorioimaan yksilöiden yllirajaista toimijuutta kaupunkiympäristöissä. Globaali liikkuvuus ja ihmisten yllirajaiset verkostot ja toiminta näyttäisivät keskittyvän suuressa osin kaupunkikeihin ja urbaaneihin ympäristöihin.²³ Siinä mielessä ei ole yllättävää, että identiteetit muodostuvat suhteessa ihmisen välittömään lähiympäristöön eli monessa tapauksessa kaupunkiin.

Kaupunkitutkimuksen näkökulmasta mielenkiintoisena tutkimustuloksena voidaan pitää sitä, että osa haastateltavista koki kaupunki-identiteetin, esim. ”turkulaisuuden” olevan joustavampi ja vahvempi identifioitumisen kohde verrattuna kansalliseen identiteettiin (”suomalaisuus”), jonka koettiin edellyttävän ”biologisia” siteitä Suomeen. Tähän liittyen yllättävä tulos on myös se, että joillakin kurdinuorilla näytti olevan vahva murreidentiteetti Turun murteen puhujina, jota haastateltavat käyttivät tilannekohtaisesti hyväkseen silloin, kun halusivat ilmaista kuulumisen tunnettaan Turkuun. Tässä mielessä tulokset muistuttavat TIES-projektin johtopäätöksiä, joiden mukaan toisen sukupolven maahanmuuttajataustaisilla nuorilla paikallinen kuulumisen tunne kaupunkiin ja välittömään asuinympäristöön oli merkittävämpi kuin kuulumisen kansallisiin identiteettiin tai jopa asuinvaltioon. Tämän lisäksi kyseinen tutkimus osoittaa, että siihen osallistuneet nuoret eivät itse kokeneet olevansa kahden paikan tai kulttuurin välissä. Koti merkitsi heille pääosin sitä eurooppalaista kaupunkia, jossa he olivat kasvaneet aikuiseksi. Kuitenkin erotuksena valtaväestöön kuuluvista nuorista, maahanmuuttajataustaisilla nuorilla oli ”etno-kansallinen viitekehys”, joka oli muodostunut heidän yllirajaisten suhteidensa ja maahanmuuttajataustaisen perhekontekstin pohjalta.²⁴ Samalla tapaa voisi sanoa, että kurdinuorilla on tietynlainen ”etno-kansallinen viitekehys”, johon sisältyvät heidän vanhempiansa lähtömaahan liittyvä kulttuurinen ja kielellinen tieto sekä yllirajainen toiminta ja kuulumisen tunne suhteessa Kurdistanin alueeseen.

Yhteenveto

Tämä tutkimuskatsaus on herätellyt kysymyksiä paikan ja identiteetin välisestä suhteesta maahanmuuttajataustaisilla nuorilla. Katsaus keskittyi tarkastelemaan kurdinuorten neuvotteluja kuulumisestaan ”suomalaisuuteen” ja ”kurdilaisuuteen” sekä miten nämä määritellyt kiinnittyivät maantieteellisiin kiintopisteisiin. Nuoret kokivat, että ”suomalaisuuden” kriteerit rajasivat heidät kategorian ulkopuolelle. Tätä perusteltiin mm. sillä että he eivät olleet syntyneet Suomessa, ja että he olivat fyysisiltä piirteiltään erilaisia. ”Kurdilaisuus” näyttäytyi nuorille eri sukupolvien välisenä neuvotteluna ja suhteessa niin heidän vanhempiansa ja ensimmäisen sukupolven kurdeihin yhteisössä, mutta myös suhteessa heidän omiin nuorempiin sisaruskiinsä, joiden koettiin olevan ”suomalaisempia”. Toimiminen kurdijärjestöissä sekä järjestöjen organisoimat aktiviteetit tarjosivat mahdollisuuden rakentaa ”kurdilaisuuden” tunnetta, mutta samalla myös tilaisuuden toimia paikallisen kurdiyhteisön hyväksi.

Haastateltavat nuoret rakensivat kuulumistaan suhteessa myös muuhun kuin kulttuurillisiin identiteetteihin. Esimerkkinä tästä voidaan pitää niitä merkityksiä, mitä nuoret liittivät Suomen kansalaisuuteen, suomenkieleen äidinkielenä sekä kaupunki-identiteetteihin. Erityisesti ”turkulaisuuden” tai ”helsinkiläisyyden” koettiin olevan joustavampia identifioitumisen kohteita ilman edellytyksiä ”biologisista” siteistä ”suomalaisuuteen”. Kaiken kaikkiaan nuoret jäsensivät kuulumisen tunnettaan maantieteelliseen paikkaan varsin mielenkiintoisella tavalla, joka problematisoi ja mahdollisesti monipuolistaa näkemystä niistä merkityksistä, joita maahanmuuttajataustaiset nuoret liittävät kotiin. Kurdistan koettiin kotimaana, jossa sijaitsevat juuret, oma ja vanhempien alkuperä ja mahdollisesti vielä sukulaisia, kun taas Suomi edusti enemmänkin kotia, jossa eletään tällä hetkellä ja suunnitellaan tulevaisuutta.

Lähdeviitteet

- 1 Salminen, K. (2012) Turun maahanmuuton kuva. *Turun kaupunkitutkimusohjelman tutkimuskatsauksia* 5/2012. Saatavilla www.turku.fi/kaupunkitutkimus/julkaisut
- 2 Tilastokeskus (2012) Kieli iän ja sukupuolen mukaan maakunnittain 1987–2012. Helsinki, Tilastokeskus.
- 3 Wahlbeck, Ö. (2005) Kurds in Finland, teoksessa *Encyclopedia of Diasporas. Immigrant and Refugee Cultures around the World*, (toim. M. Ember & C. R. Ember & I. Skoggard). New York, Kluwer, 1005–1010.
- 4 Tilastokeskus (2012) Kieli iän ja sukupuolen mukaan maakunnittain 1987–2012. Helsinki, Tilastokeskus.
- 5 Hassanpour, A. & Mojab, S. (2005) Kurdish Diaspora, teoksessa *Encyclopedia of Diasporas. Part I. Immigrant and Refugee Cultures around the World*, (toim. M. Ember, C. L. Ember & I. Skoggard). Springer Science + Business Media, Inc., 214–224.
- 6 Wahlbeck, Ö. (1999) *Kurdish diasporas. A comparative study of Kurdish refugee communities*. London, Macmillan Press.
- 7 Kreyenbroek, P. (1991) *Kurds: a contemporary overview*. New York, Routledge.
- 8 McDowell, D. (1996) *A modern history of the Kurds*. London, I.B. Tauris & Co Ltd.
- 9 Vali, A. (1998) The Kurds and their 'others': fragmented identity and fragmented politics. *Comparative Studies of South Asia, Africa and the Middle-East*, 18 (2), 82–95.
- 10 Natali, D. (2005) *The Kurds and the state. Evolving national identity in Iraq, Turkey and Iran*. New York, Syracuse University Press.
- 11 Middle East Watch. (1993) *Genocide in Iraq. The Anfal campaign against the Kurds*. New York, A Middle-East Watch Report.
- 12 Martikainen, T. (2007) Maahanmuuttajaväestön sukupuolittuneisuus, perheellistyminen ja sukupolvisuus, teoksessa *Maahanmuuttajanaiset: Kotoutuminen, perhe ja työ*, (toim. T. Martikainen & M. Tiilikainen). Helsinki, Väestöliitto, Väestöntutkimuslaitos, 38–67.
- 13 Martikainen, T. & Haikkola, L. (2010) Sukupolvet maahanmuuttajatutkimuksessa, teoksessa *Maahanmuutto ja sukupolvet* (toim. T. Martikainen & L. Haikkola). Helsinki, Suomen kirjallisuuden seura, 9–43.
- 14 Tilastokeskus. (2012) Taustamaa ja syntyperä iän ja sukupuolen mukaan maakunnittain 1990–2011 – syntyperältään suomalainen yhteensä, syntyperältään ulkomaalainen yhteensä. Helsinki, Tilastokeskus.
- 15 Crul, M., Schneider, J., Lelie, F. (2010) *The European second generation compared. Does the integration context matter?* Amsterdam, Amsterdam University Press.
- 16 Crul, M. & Schneider, J. (2010) Comparative integration context theory: participation and belonging in new diverse European cities. *Ethnic and racial studies*, 33 (7), 1249–1268.
- 17 Martikainen, T. (2009) The Study of Immigrant Youth in Finland. *Forum 21: European Journal on Child and Youth Research* 4 (12/2009), 23–27.
- 18 Alitolppa-Niitamo, A. (2010) Perheen akkulturaatio ja sukupolvien väliset suhteet, teoksessa *Maahanmuutto ja sukupolvet* (toim. T. Martikainen & L. Haikkola). Helsinki, Suomen kirjallisuuden seura, 45–64.
- 19 Peltola, M. (2010) Ulosojettu keskiluokka? Maahanmuuttajataustaiset nuoret, perhe ja yhteiskunnallinen asema, teoksessa *Maahanmuutto ja sukupolvet* (toim. T. Martikainen & L. Haikkola). Helsinki, Suomen kirjallisuuden seura, 66–83.
- 20 Rastas, A. (2005) Racializing categorization among young people in Finland, *Young*, 13 (2), 147–166.
- 21 Haikkola, L. (2010) Etnisyys, suomalaisuus ja ulkomaalaisuus toisen sukupolven luokittelussa, teoksessa *Maahanmuutto ja sukupolvet* (toim. T. Martikainen & L. Haikkola). Helsinki, Suomen kirjallisuuden seura, 219–238.
- 22 Vertovec, S. (2009) *Transnationalism*. New York, Routledge.
- 23 Smith, M. P. (2001) *Transnational urbanism. Locating globalization*. Oxford, Blackwell Publishing.
- 24 Schneider, J. Fokkema, T. Matias, R. Stojčić, S. Ugrina, D. & Vera-Larucea, C. (2012) Identities: Urban belonging and intercultural relations, teoksessa *The European second generation compared. Does the integration context matter?* (toim. M. Crul, J. Schneider & F. Lelie). Amsterdam, Amsterdam University Press, 285–340.

Tutkimuskatsauksia on Turun kaupunkitutkimusohjelman julkaisusarja. Siinä julkaistaan ytimekkäitä katsauksia kaupunkitutkimuksen ja -kehittämisen ajankohtaisista aiheista. Sarjaan kirjoittavat asiantuntijat eivät pääosin työskentele Turun kaupungin organisaatioissa. Esitetyt väitteet eivät välttämättä vastaa kaupungin virallista näkemystä.

Tämän katsauksen kirjoittaja, **FM Mari Toivanen** viimeistelee väitöskirjatutkimustaan *Negotiating home and belongings – Young Kurds in Finland* Turun yliopiston sosiologian oppiaineessa. Hänen tutkimusintresseihinsä kuuluvat kurdidiaspora, maahanmuuttajataustaiset nuoret ja identiteetin muodostuminen. Toivanen on yksi 12:sta tutkijasta, jolle myönnettiin vuonna 2011 Turun kaupunkitutkimusohjelman tutkijastipendi.

Tutkimuskatsauksia-sarjan toimittaja:

Sampo Ruoppila, tutkimusjohtaja
sampo.ruoppila@turku.fi

Julkaisija:

Turun kaupungin konsernihallinto
 Kaupunkikehitysryhmä
 PL 355 (Yliopistonkatu 27a), 20101 Turku